

The background of the slide is a high-contrast, black and white image of an open antique book. The pages are covered in dense, intricate woodcut patterns. The left page features a complex, interlocking geometric design, while the right page shows a pattern of dark, irregular shapes, possibly representing a forest or a specific architectural motif. The overall aesthetic is historical and detailed.

Jagttikkens historiske kernebegreber og udvikling

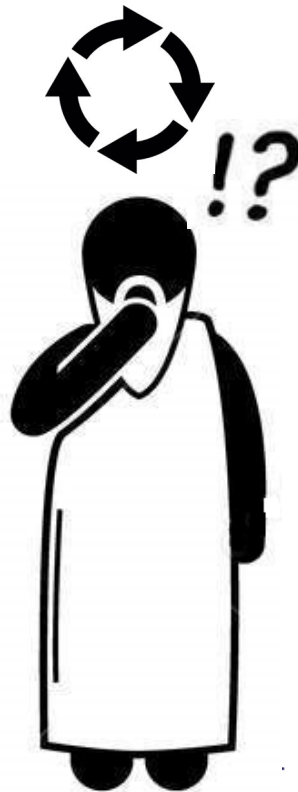

AALBORG UNIVERSITET

- Jes Lynning Harfeld
- Lektor i Anvendt Filosofi
  - Speciale i anvendt etik
- Institut for Kultur og Læring
- Aalborg Universitet

Ændringer i moralsk overbevisning kan bedre forstås og gennemføres ved en forståelse af den eksisterende moralske overbevisning og dens rødder

Vores kulturs og tænknings vugge: Dyrene og etikken – historisk set

- v26 Gud sagde: »Lad os skabe mennesker i vort billede, så de ligner os! De skal herske over havets fisk, himlens fugle, kvæget, alle de vilde dyr og alle krybdyr, der kryber på jorden.«
- v27 Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem.
- v28 Og Gud velsignede dem og sagde til dem: »Bliv frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!«
- v29 Gud sagde: »Nu giver jeg jer alle planter, der sætter frø, på hele jorden og alle træer, der bærer frugt med kerne. Dem skal I have til føde.
- v30 Til alle de vilde dyr og til alle himlens fugle, ja, til alt levende, der rører sig på jorden, giver jeg alle grønne planter som føde.« Og det skete.
- v31 Gud så alt, hvad han havde skabt, og han så, hvor godt det var. Så blev det aften, og det blev morgen, den sjette dag.

1. Mosebog

- Jagten og jægeren i det antikke Grækenland og Rom
- Ærværdig (i dens rette form)
- Et udtryk for dyden: Mod
- Del af vigtig dannelse

Platon (428-348)

- ”Den eneste form for jagt for alle, og den bedste slags, er at jage firbenede dyr med heste og hunde og jægerens egne kroppe, som de så bruger til at overvinde alle slags væsner ved løb, slag og våben. Mænd som jager med deres egne hænder: for sådanne mænd er i en praksis, der indeholder gudelignende mod.”

Lovene

Aristoteles (384-322)

Dyrs eksistens for (telos):

- “vi kan slutte os til, at efter dyrenes fremkomst eksisterer planterne for deres skyld, og at de andre dyre eksisterer for menneskets skyld. De tamme som arbejdsdyr og mad, de vilde – hvis ikke alle så da den største del af dem – som mad og som ressource til tøj og diverse redskaber. Nuvel, hvis nature intet laver som er ufærdigt, og intet laver der er nyttesløst, så må vi slutte, at hun har lavet alle dyr for menneskets skyld”

Politikken

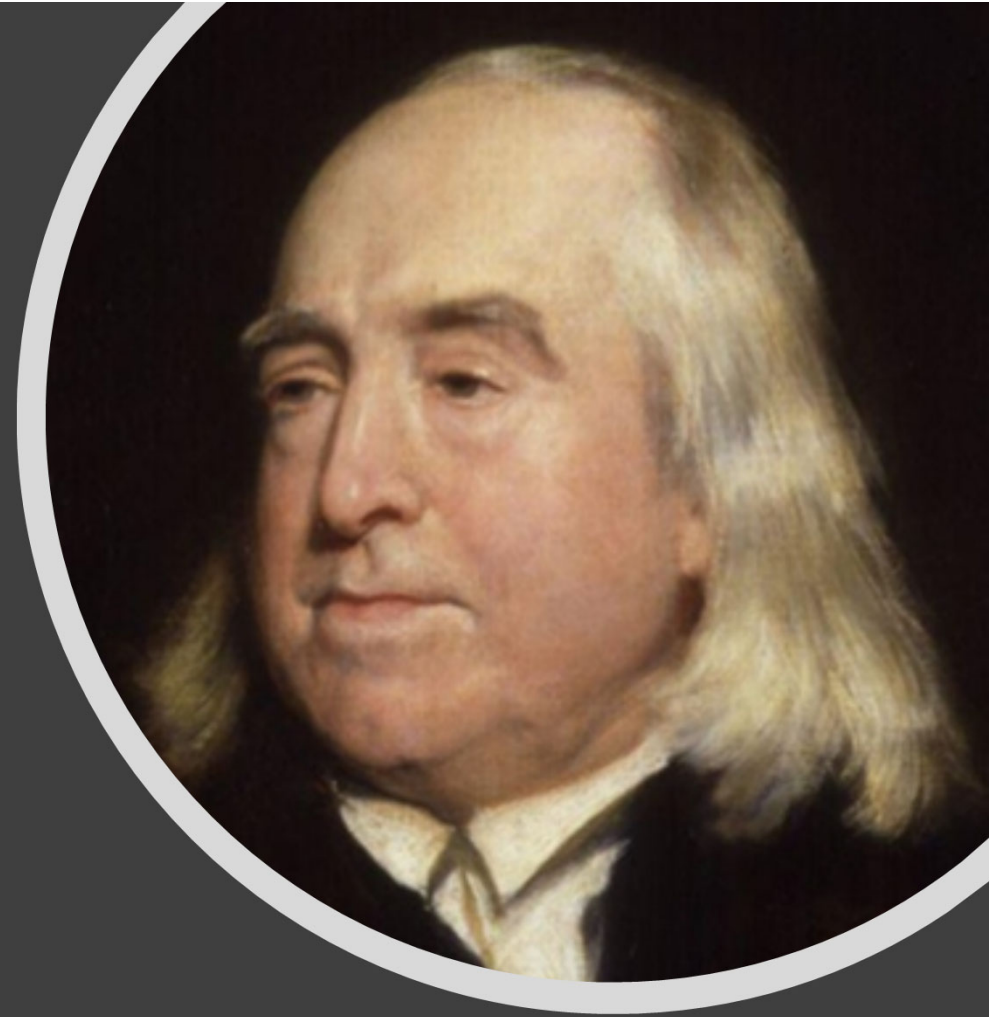

AALBORG UNIVERSITET

Jeremy Bentham (1748-1832)

Inklusionsspørgsmålet:

- ”Der kan komme en dag, hvor resten af dyrene får de rettigheder, der kun har kunnet nægtes dem ved håndhævelsen af tyranni. Franskmandene har allerede opdaget, at en sort hudfarve ikke er en grund til, at et menneske blot skal overlades til en bøddels lune. En dag vil man måske indse, at antallet af ben, en hud med pels eller afslutningen på korsbenet [hale eller ej] er lige så utilstrækkelige grunde til at overlade et følede væsen til denne skæbne [...] Spørgsmålet er ikke, kan de tænke; heller ikke, kan de tale; men, kan de lide?”

Introduction to the Principles of Morals and Legislation

Moralsk forandring - individorienteret

- Verdens første dyreværnslov (britiske parlament): 1822 (DK: 1857)
- Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (1824)
- American Society for the Prevention of Cruelty to Animals (1866)
- Dyrenes Beskyttelse v. Etatsråd Lembcke (1875)

Julie Albertine Augusta Lembcke, f. Wilster,
f. 11. Oktbr. 1826, d. 18. Marts 1899.

Etatsraad Jacob Christopher Lembcke,
f. 7. Jan. 1833, d. 14. Febr. 1907.

Moralsk
forandring -
bestandsniveau

YELLOWSTONE NATIONAL PARK.

Eks. Yellowstone
National Park 1872

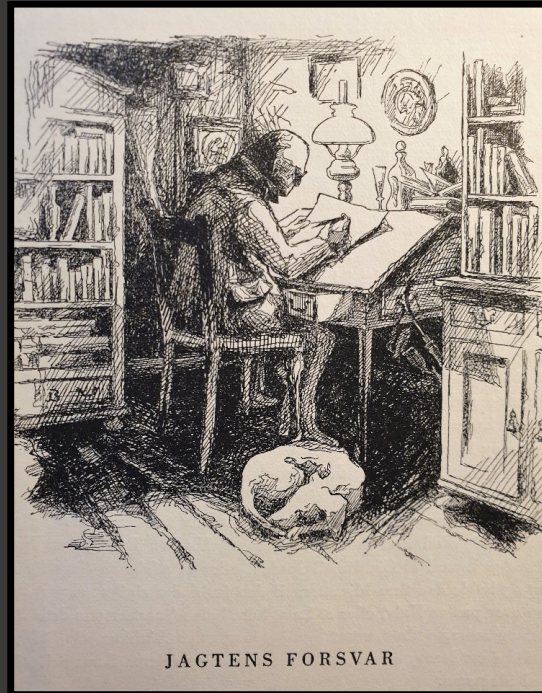

AALBORG UNIVERSITET

Debatten - digterne

”[Der] findes Enkelte, der fordømmer denne Id [aktivitet], som barbarisk, grusom og det dannede Menneske ganske uværdig. Men hvo ere disse strænge Dommere? Haarkløvende Moralister og ømtfølede Digtere – især de Sidste.”

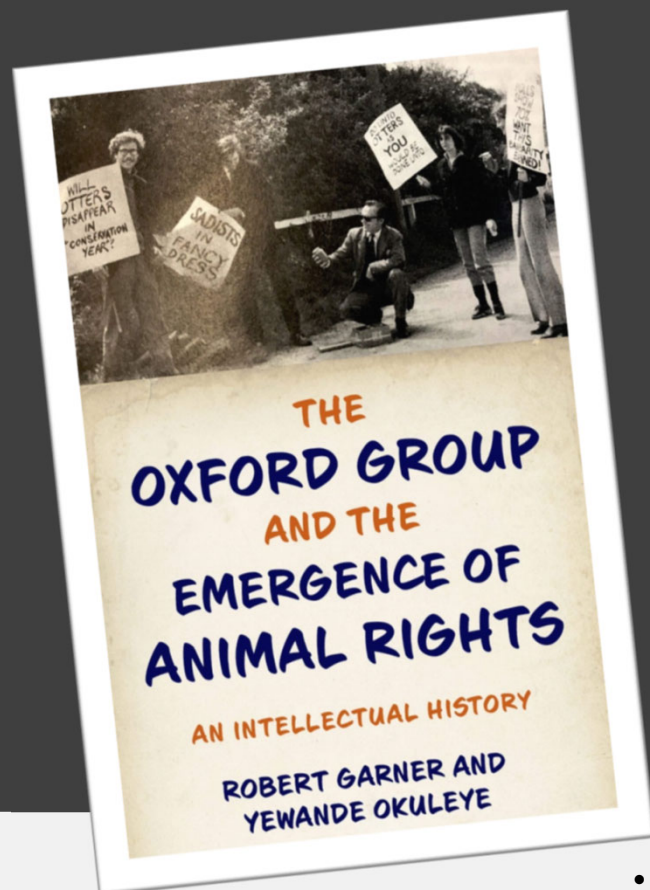
St. St. Blicher, “Jagten Forsvar” (1832)

Lad andre kun jage med Bøsse og Hund
Og skyde til Høns og til Hare,
Jeg vandrer fortryllet langs Fjordvigens Rund
Blandt *Svampenes* farvede skare;
Denne ”Jagen” forsimpler ej Sind eller Aand,
Den giver mig *Muld* men ej *Blod* paa min Haand,
Og Hjærte for alt – indtil Krybet.

Jeppe Aakjær, ”Svampejagt” (1912)

Moderne miljøetik
og dyreetik

- Voksede i 1960erne og 70erne ud af de samme strømninger i samfundet og det akademiske miljø som opgørene miljøforurening, udnyttelse af fattige og med forskelsbehandling på baggrund af race og køn
- Som i starten af 1800tallet er det de intellektuelle miljøer i Storbritannien og USA, der er arnested

Moralsk forandring - bevægelser

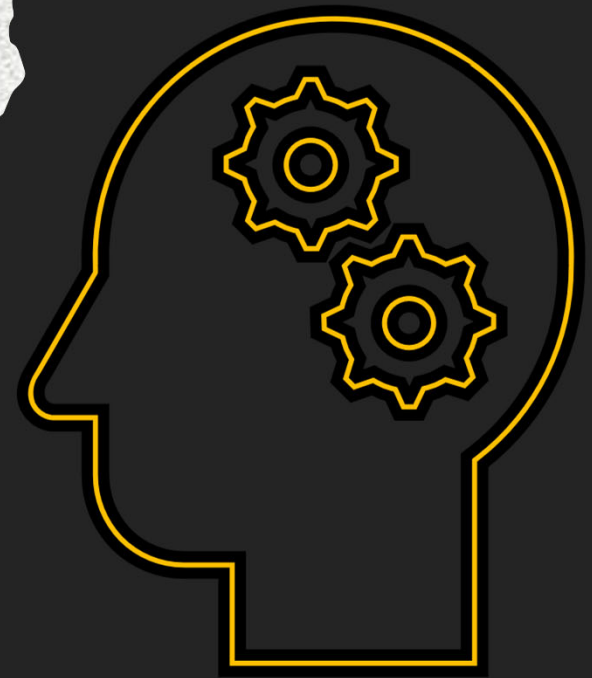
- Der er i dag tusindvis af dyrerettighedsgrupper på verdensplan med millioner af medlemmer (Dyrenes Beskyttelse, ca. 70.000).

Overvejelser om dyreetik (og dyrevelfærd) er hvermandseje, og i Danmark navigerer forbrugere dagligt mellem 4-6 forskellige mærkningsordninger med fokus på dyrevelfærd og –etik.

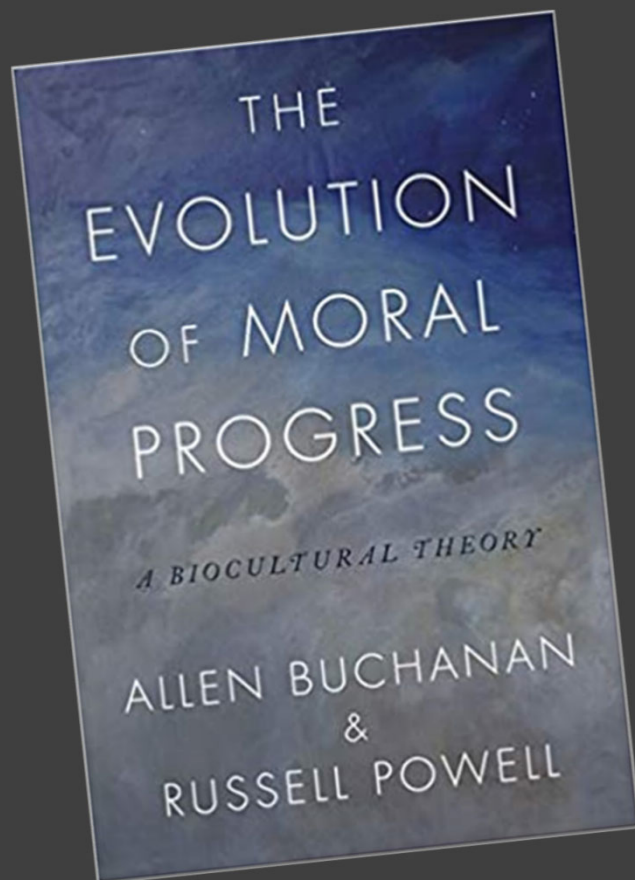

Grundlæggende moralsk overbevisning

- Moralsk overbevisning: udgangspunktet for at fælde domme om, hvorvidt man BØR gøre x eller y – eller at x er fundamentalt godt/ondt
- En grundlæggende moralsk overbevisning indeholder grundlæggende empiriske antagelser – men er ikke i sig selv reducerbar til disse antagelser
- De fleste af vores grundlæggende moralske overbevisninger er – af gode grunde – ikke-reflekterede
- En grundlæggende moralsk overbevisning kan være resultatet af refleksioner omkring en praksis – men ofte i udgangspunktet et resultat af indlejring i forskellige kulturelle sfærer (familie, nation, folk, erhverv, religion etc.)
- En grundlæggende moralsk overbevisning – både hos en person og et samfund – kan forandre sig ...

Moralsk forandring (og moralske fremskridt)

AALBORG UNIVERSITET

Moralsk forandring - forklaringer

- “Why, in Scandinavia, for instance, did it cease to be a father’s moral duty to chastise his children, when they misbehaved? What made feuds in most of Europe stop being ethically and legally permitted? On what grounds did the demand for legal equality for homosexuals arise in parts of the Western world? In other words: What can we learn about morality by exploring moral changes, and how are we to understand the dynamics, structure and normativity of moral change?”

- Cecilie Eriksen, *Moral Change* (2020), s. 2

Globale eksempler: Individrettigheder/inklusion

25-års jubilæum

FY FY SKAMME SKAMME
**BANK
SLUT
FORBUDT**

Nationalt eksempel:
Revselsesretten – lov og
moralsk forandring - 1997

- (SE 1979, NO 1987, DE 2000)
- Både befolkning og Folketing var splittet cirka 50/50 i spørgsmålet.
- I dag er det et meget lille mindretal, der ønsker revselsesretten genindført (eller mener, at det er moralsk tilladeligt at slå børn)

Moralsk forandring

- Beskriver en socialetisk – samfundsbaseret – tendens (men således også ofte underliggende personlige tendenser) => cirkler i cirkler
- Kan være lokal eller global (kulturrelativ), men er i højere og højere grad global (pga. globalisering af både erhverv og kultur)
- Korrelerer ofte med lovgivning på området (skiftende kausalitet). Men fungerer også uafhængig af lovgivning (f.eks. seksualmoral)
- Kommer ofte i ryk initieret af lovgivning, generationsskifte o.lign.
- Forklares bedst som et sammenspil mellem biologiske, kulturelle og sub-kulturelle faktorer
- Er ikke eller dårlig forudbestemt eller retningsbestemt
- Korrelerer ofte med moralske forandringer på andre områder samtidigt